Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 37. Вільня, Чацьвер 11 Лістапада 1926 г. Год II

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, ПОЛАЦКАЯ 4. — (WILNO, POŁOCKA 4). Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 гадзіны апрача сьвята. Газэта выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска: на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Цана абвестак: на 1-ай старонцы 30 гр., 2 і 3-яй — 25 гр. і на 4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку у вадзнэй палосцы. Жадаючыя іншых абвестак павінны зьвярнуцца да Адміністрацыі.

Сіла нашая ў нас самых.

Мусіць жадны іншы народ у сьвеце гэтулькі не мучыўся, як мы Беларусы мучыліся й мучымся пад польскай уладаю. Доўга было-б пералічаць тутака ўсё тое нягоднае, што мы перажываем пад Польшчай дый патрэбы гэтага пералічаньня няма, бо кожны сам добра ведае. Спачатку мы мучыліся й спадзяваліся, што вось зьменіцца штось у Польшчы, прыйдуць да ўлады іншыя, накшая людзі і адносіны да Беларусаў палепшаюць. Але час ішоў і зьмены ставаліся, але адносіны да Беларусаў ня толькі не папраўляліся, але часта горшалі.

Дык зразумеў з часам наш народ, што палепшаньня яму ад Палякоў спадзявацца нельга, ня можа нам добра самахоць прынесьці той, хто жадае нашае згубы. Зразумеўшы гэта, Беларусы пачалі азірацца й глядзець тае сілы, каторая змагла-б направіць іхняю нядолю. І знайшлі гэтаю сілу ў самых сабе. Толькі самі Беларусы, увесь беларускі народ зможа стварыць сабе лепшае жыцьцё. Доля сама ня прыйдзе, яе трэба адваяваць, здабыць і абараніць, а дзеля гэтага патрэбна сіла, каторая-бы гэта зрабіла. Проці сілы трэба паставіць сілу. Цяпер гэта ўжо разумее й стары й малы. Стварэньне свае сілы—сілы культурнай, аканомічнай і палітычнай, вось агульная, простая задача беларускага руху.

Апошнія падзеі ў Польшчы нам ясна паказуюць, што гэтакая дарога зусім правільная. Ані маёвы пераварот, ані ўсе іншыя зьмены, што насталі па ім, ня прынесьлі Беларусам жаднае палёгкі, не далі адчыніць ані воднай беларускай школы, не далі зямлі і г. д. Пан марш. Пілсудзкі, ня глядзячы на свае даўнейшыя абяцанкі, аказаўся ня лепшым за пана Грабскага. Дык нас мала цікавяць звады паміж польскімі партыямі, бо ўсе яны да нас аднолькава нягодныя навет і тыя польскія партыі, каторыя як быццам вядуць барацьбу з польскім урадам, а запраўды, намагаюць яму палячыць Беларусь. Гэтакай партыяй ёсьць Niezależna Partja Chłopska (Незалежна Партыя Хлопска), на чале якой стаіць былы шэф польскай дэфэнзывы ў Менску, пан Ваяводзкі зь Лідчыны. Гэтая партыя із згоцы беларускай „Грамады“ полёнізуе Беларусаў каталікоў, каб гэтакім парадкам прыгатаваць грунт дзеля апалячаньня і заўсёднага паняволеньня Палякамі ўсяго нашага народу. Пакіньма Палякоў адных, няхай сабе яны вадзяцца за тое, ці маюць сядзець, ці стаяць пры чытаньні прэзыдэнтавай паперкі, а мы тварэма й арганізуйма беларускаю сілу. Рабема самі і заахвочуйма, прынукайма да працы іншых, павінна быць нацыянальная дысцыпліна, каб ніхто ня гуляў.

Арганізуймася ў сваю палітычнаю арганізацыю — Беларускі Сялянскі Саюз, у культурна-аканамічнаю — Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры ды ўсюды рабема, рабема.

Ужо ў нас значне зроблена, як будзем шчыра рабіць болей, дык борзда прыйдзе той час, калі хоцькі ня хоцькі з намі прымушаны будуць лічыцца і мусіць будуць споўніць нашыя дамаганьні. Дык працуйма! Няхай ня будзе жаднага Беларуса, які-бы як мур не стаяў за сваё роднае, за свой беларускі народ.

Максім Прынскі.

Прысылайце грошы на падпіску.

Із Заходняе Беларусі.

Бібліотэка-чытальня ў Радашкавічах.

Гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры ў Радашкавічах пастанавіў заламжыць бібліотэку-чытальню. Камплет беларускіх кніжок ужо выпісаны зь Вільні. За 2 тыдні бібліотэка пачне функцыянаваць.

Лекцыі аб земляробскай культуры.

Радашкоўскі Адзьдзел Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры прыступіў да арганізацыі папулярных лекцыяў аб земляробскай культуры, гародніцтву, садаводзтву, пчалярству і інш. Лекцыю мае чытаць вельмі добры спэцыліст, агрон. Рамаеоўскі. Лекцыі маюць адбывацца кожную нядзелю ў працягу 3-х месяцаў. Першая лекцыя назначана на 14 лістап. у $1\frac{1}{2}$ г.

„Фашыстага“ абдарылі.

Каля Падбродзьдзя якісь ашуканец хадзіў і зьбіраў у папоў ахвяры на фашыстоўскаю арганізацыю у нашым краю.

Беларусы ў Лацьвіі.

Аб стварэньню саюзу беларускіх меншасьцяў Лацьвіі, Літвы й Польшчы.

Нядаўна зьезд дэлегатаў „Т-ва Беларусаў выбаршчыкаў“ у Лацьвіі вынес рэзалюцыю, у якой лічыць патрэбным стварэньне саюзу беларускай меншасьці Лацьвіі, Літвы й Польшчы.

НАВІНЫ.

У студэнтаў Беларусаў. Беларускі Студэнскі Саюз у Вільні пачаў працу ў сёлетнім школьным годзе.

Сэкрэтарыят Б. С. Саюзу (Віленская 12, п. 6) адчынены ў аўторкі, чацьверы і суботы ад 2 да 6 гадз. папал.

Ад 1-га кастрычніка с. г. Бел. Студ. Саюз пачаў рэестрацыю новых сяброў.

— Інструкцыі й рэгулямін Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры. Выйшлі з друку Інструкцыі й Рэгулямін Інстытуту. Істнуючым гурткам Інструкцыі будуць высланы. Хто хоча закладаць новыя гурткі, няхай зварачуецца ў Віленскі Адзьдзел Інстытуту (Завальная 7), які будзе высылаць Інструкцыі кожнаму пасьля дастаньня паштовага значка на 15 гр.

— Беларускія календары на 1927 год. Выйшаў з друку й прадаецца ў беларускіх кнігарнях „Беларускі Народны Календар“ на 1927 год. 120 старонак кніжнага фармату. Цана 1 экз.—1 зал. 40 гр., зь перасылкаю 1 зал. 55 гр. Календар надрукаваны кірыліцай („рускімі“ літэрамі); як мы ўжо адзначалі, ён вельмі добра апрацаваны і мае багаты, цікавы зьмест.

Апрош гэтага календара, выйшаў яшчэ „Biełaruski Kalendar „Kryniсa“ на 1927 г. (лацінскімі літарамі), мае 64 старонкі кніжнага фармату. Цана 85 грошаў, зь перасылкаю 95 гр.

— „Полёнофілам“ ня шчасьціць. На што ўжо грам. Фр. Аляхновіч, здаецца, чалавек лептай патуры, але й той адышоў ад „полёнофілаў“. Фр. Аляхновіч быў старшынёй нядаўна паўсталага „культурна-асьветнага“ т-ва (складаецца зь некалькі чалавекаў) „Беларуская Хатка“, а цяпер зь яго выступіў і зусім адалўся ад „полёнофілства“.

— Добры гандаль. „Ost. Nowiny“ наказуюць аб дзеяльнасьці фірмы „Рубін і Нітаслаўская“, сябром каторай ёсьць родная сястра віленскага паветавага старасты Нітаслаўская. Паводле газэты фірма гэвая, карыстаючыся апекаю ўлады і маючы прыступ да граніцы, займалася шпегаваньнем на карысь бальшавікоў.

З жыцьця Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Аб вылучэньні сяброў.

Сябрамі Інстытуту могуць быць асобы бяз розьніцы палітычных пераконаньняў, бо Інстытут зьяўляецца культурнай установай, аднак кожны сябра павінен прычыняцца для развою Т-ва (§ 13 Статуту). Дзеля таго, што палітычная партыя „Работніцка-Сялянская Грамада“ пачала агітацыю проці Т-ва Бел. Інст. Гаспад. і Культуры, сябры гэтае партыі ня могуць быць сябрамі Інстытуту. Урады Гуртокоў і Адзьдзелаў Інстытуту не павінны болей прыймаць у Інстытут сяброў „Грамады“. З сябрамі „Грамады“, якія ўжо запісаліся ў Інстытут, трэба паступіць згодна з § 12 Статуту—запрапанаваць Адзьдзелу вылучыць іх, калі яны самі ня згодзяцца выступіць, падаючы пісьменную заяву (§ 11). Калі-б сябры Ўраду Гуртка Інстытуту належылі да „Грамады“, павінны яны наказаць аб гэтым у свой Адзьдзел або ў Цэнтралю. Адзьдзел або Цэнтраля пастанове аб далейшай долі такога гуртка і напіша каму перадаць усе справы і маемасьць Гуртка.

Увага: сябром, што вылучаны або выступілі—складкі не зварочуюцца.

Цэнтральны Урад.

Пішэце ў „Сялянскую Ніву“

аб усім, што вам баліць і што вам дорага: аб зьдзеках і крыўдах дазнаваных ад адміністрацыі і іншых, аб зямлі, аб беларускай сьведамасьці, аб асьвеце (школы і інш.), аб войтах, валасных радах і паветавых соймиках, пішэце аб добрых учынках, каб людзі зь іх вучыліся, і аб благіх, каб адхінуць ад благога.

Пішэце ясна і каротка пяром па адным баку паперы.

Пісаць трэба праўду. Хто ня хоча, каб ведалі яго праўдзівае прозьвішча, можа падпісавацца прозьвішчам выдуманым (мянюшкай), а побач з гэтым напісаць толькі першы раз сваё праўдзівае прозьвішча і адрэс для ведама рэдакцыі. Рэдакцыя сваіх карэспандэнтаў нікому не выдае.

Помнеце, што «Сял. Ніва» ёсьць газэтай усіх Вас, а дзеля гэтага жыцьцё кожнага вашага кутка мае адбівацца ў ёй як люстры.

З Польшчы.

Сойм.

Просьле тыдня з гакам спрэчак аб тым, ці мае Сойм пры чытаньню прэзыдэнтавай паперкі аб адчыненьню Сойму сядзець ці стаяць, урад із Соймам прышлі напасьледак да ўгоды, што сэсыя Сойму будзе адчынена 13 лістападу на прэзыдэнтавым замку; пры гэтым Сойм мае стаяць.

Прыглядаюцца да справаў народных меншасьцяў у Польшчы.

Надовячы прыехаў у Варшаву шэф сэкцыі да справаў народных меншасьцяў пры Лізе Народаў сп. Кольбар. Ён мае слухаць справу народных меншасьцяў у Польшчы.

Мін. заграніных справаў Залескі частаваў сп. Кольбара абедам (заўсёды лепей пачаставаць, каб засталося прыемнае ўражаньне...).

Крадзежа ў Мар'яўцкім касьцеле ў Кракаве.

3-га лістападу служба Мар'яўцкага касьцёлу згледзіла якісь непарадак у адным з бакавых аўтароў, дзе образ сьв. Тарэсы із шмат якімі дарамі. Неўзабаве пераканаліся, што абраз быў акрадзены. Борзда аказалася, што забрадзена шмат дарагіх дароў. Украў, відаць, якісь адумысловец, бо таньшыя рэчы не зачэплены. Злодзей забраўся ў касьцёл, мусіць, увечары, а ўночы абакраў.

Рэзультаты выбараў у касу хворых у Варшаве.

Выбары ў касу хворых такога места як Варшава і прытым-жа сталіцы гаспадарства вельмі паказальныя.

У нядзелю 7 лістападу былі выбары ў касу хворых у Варшаве і далі гэтакія рэзультаты:

P. P. S. (пэпэзэ) дасталі	9998 гал.
N. P. R. (народная партыя раб.)	1148 „
Ch. D. (хадэцыя)	7000 „
Комітэт інтэлігентных рабачаў	3185 „
Незалежныя соцыялістыя	115 „
Поалей Сіон (жыд.)	1349 „
Бунд (жыд. раб.)	2775 „
Комуністыя	12554 „

Згодна з гэтымі лічбамі дасталі мандатаў: P. P. S.—16 (раней 17), N. P. R.—1, Ch. D.—11 (раней 21), Ком. інт. рабач.—5 (раней 1), Поалей Сіон—2 (раней 1), Бунд—4 (раней 3), комуністыя—21 (раней 16).

Із 147 тыс. 292 чал., маючых права выбіраць, выбірала толькі 38 тыс. 719 чалавекаў.

Із гэтага бачым, што выбіральнікі ў вашаўскаю касу хворых вельмі паляделі і каля трэціны іх зьбезнадзеяныя кінулася ў бальшавізм. Калі зьвернем увагу, што собсьнікі дамоў, хвабрыкаў, наагул усе работадаўцы пэўне за бальшавікоў не галасавалі, дык выйдзе, што палова або й большасьць актыўных работнікаў галасавала за комуністых. З другога боку, тыя, што ўзьдзержыліся ад галасаваньня, напэўна не належалі да бальшавікоў. З гэтага відаць, што калі адна часьць масы варшаўскіх выбіральнікаў станоўка прэцца ў бальшавізм, вялізарная большасьць іншых дэзарыентавана, ня ведае як наладзіць сваё жыцьцё і нікому ня верыць. Гэтакі смутны абраз у польскай сталіцы! Але калі гэтак у Варшаве, дык падобна будзе і ў іншых польскіх мястох. І пры гэтакім нягодным палажэньню ў сябе дома, Палякі, замест прызнаць справядлівасьць Беларусам, не пакідаюць імкнуцца да зьністожаньня беларускага народу.

Што дзеецца ў сьвеце?

Англіцкія профэсыянальныя саюзы проці забастоўкі вуглякопаў.

12 саюзаў транспартных работнікаў адхінулі пропозыцыю вуглякопаў аб забароне перавозу вугальля.

На конфэрэнцыі спаўняючага комітэту профэсыянальных саюзаў прадстаўнікі зялезнадарожнікаў, машыністаў, транспортных работнікаў і шмат іншых былі проці адлічэньняў з заробку на карысьць вуглякопаў.

Павялічэньне нямецкага вывазу.

За тры апошнія гады вываз тавараў зь Нямеччыны вельмі павялічыўся. Гэтак ад 1-га студня да 1-га верасьня 1924 г. вывезена на 4 з паловаю міліярды нямецкіх марак, 1925 г. за той-жа час вывезена 6 і адну трацiну міліярду і ў 1926 г. — каля 7 з трэцяй міліярдаў. Гэтак Немцы, шмат вывозячы, багацеюць.

Убіўства францускага консуля ў Хіне.

3.XI. забіты францускі консул у Лунчжоу, як ехаў на аўтомобілі з Лунчжоу ў Кантон.

Хінская нота Англіі.

Прэм'ер пэкінскага ўраду паслаў англіцкаму паслу новаю, вельмі вострую ноту, у якой кажа, што ўся адказнась за здарэньні падае на Англійцаў, і заве іхнія дзеяньні загадзя абдуманай провокацыяй. Далей кажацца, што хінскі (кітайскі) ўрад мае права дамагацца надгароды стратаў, зробленых дзеяньнямі Англійцаў.

Паразуменьне Чэхаў із Славакамі.

„České Slovo" наказуе, што дэлегацыя славацкіх людоўцаў устанавіла на конфэрэнцыі з прэм'ерам Швэнглаю варункі ўступленьня ў урад.

8-га лістападу мела быць паседжаньне пасольскага клюбу славацкага, на каторым маніліся прыняць канчальнаю пастанову. Гэтак просьле паразуменьня, зь Немцамі, прыйшла пара на паразуменьне із Славакамі. Чэхі, як бачым, замест перасьледаваць свае народныя меншасьці, прызнаюць іх справядлівыя дамаганьні і йдуць на супрацаўніцтва зь імі.

Паўстаньне ў Каталёніі.

Каталёнія ёсьць значны край у Гішпаніі, населены асобным народам-Каталёнцамі. У меншай лічбе Каталёнцы жывуць яшчэ ў паўднёвай Францыі на граніцы з Гішпаніяй. Гішпанцы ўціскаюць Каталёнцаў і не даюць жаднае магчымасьці ім свабодна жыць і разьвівацца. Ня гледзячы на гэта, Каталёнцы ня ўступаюць і ўдачна бораюцца за свае народныя ідэалы. Нядаўна яны гатаваліся да шырокага паўстаньня проці Гішпаніі. Але паўстанцы былі выкрыты.

Гішпанскі ўрад выслаў проці паўстанцаў 2 палкі.

У сувязі з адкрытай надовячы акцыяй каталёнскіх паўстанцаў, гішпанскі ўрад выслаў на францускаю граніцу 2 палкі пяхоты, каторыя трасуць пагранічныя мясцовасьці Каталёніі і шукаюць тамака аружжа. Усе ўзьмежныя вагзалы вартуюць вялікшыя старожы. 5 лістападу гішпанская паліцыя і жандармэрыя разам з тэхнічным войскам ськіваваны да Prats de Mollo, каб забясьпечыць запасы амуніцыі ў тамашнім арсэнале. Але незалежнікі (паўстанцы) выперадзілі паліцыю і захапілі арсэнал.

8 лістапада з Мадрыту (сталіца Гішпаніі) наказуюць, што павадыр гішпанскай рэспубліканскай партыі, А. Рэруа, арыштаваны з прычыны падазрэньняў у зносінах з каталёнскімі незалежнікамі.

Сок (сьледзтва) францускай улады ў Perpignan, выкрыў шырокаю прыгатову Каталёнцаў да паўстаньня. У арыштаванага падк. Маця паліцыя знайшла документ, у каторым апісуецца месца складу аружжа паўстанскага і францускіх мундзераў. Думаюць, што каталёнскія паўстанцы маніліся перайсьці з Францыі ў Гішпанію ў францускіх мундзерах, каб ашукаць гішпанскае войска. Далейшы сок (сьледзтва) вядзе ў Пірэнэйскія лясы, дзе ёсьць вялікая кольскасьць паўстанскага аружжа. Францускі комісар, каторы дамагаўся выясьненьняў ад паўстанцаў, дастаў адказ: „Шукайце самі".

Гаспадарскі адзьдзел.

Аб супалкавых малачарнях.

(Гл. № 34 „Сял. Нівы").

Легалізацыя супалкі.

Каб с. малачарня магла карыстацца з усіх праваў праўнае адзінкі, яна канечне павінна быць легалізаваная. Вось дзеля гэтае мэты ейны ўрад павінен падаць у Акружны Рэгістрацыйны Суд адумысловую просьбу. У просьбе трэба паклікацца на закон аб супалках з 29.X.-1920 г. (Dz. U. 1922 № 111 poz. 733) і на распараджэньне аб рэгістрацыі супалкаў (Dz. U. 1921 № 25 poz. 138). Да просьбы прылучаецца:

1. Статут с. малачарні, падпісаны найменей дзесяцьма сябрамі-закладчыкамі

2. Дзьве копіі гэтага-ж статуту, без пацьверджаньня іхняе згоднасьці із статутам.

3. Копію пратакола агульнага арганізацыйнага сходу супалкі, пацьверджанага сябрамі ўраду с. малачарні.

У канцы просьбы трэба прасіць суд, каб рэгістраваў с. малачарню і падаць назоў фірмы. Просьбу падпісуюць трох сяброў ураду супалкі. Іхнія подпісы павінны быць пасьведчаны валасным старшынёю, бурмістрам, натарусам, ці міравым судзьдзёю.

Просьбу сумесна з усімі прылучнікамі трэба выслаць у суд па пошце, або падаць асабіста.

Просьле таго, як суд упіша супалку ў рэгістрацыйныя, судовыя кнігі, то борздым часе пакажа аб гэтым ейнаму ўраду і зьверне адзін экзэмпляр статуту. Прышле таксама і зьлік су-

---

Каз. Сваяк.

ЧАРКУ ДАЙ, БРАЦЕ...

1. ВЯСНА.

Чарку дай, Брацэ, — гэты раз нап'юся,
Каб пазабыці ўспамін ядавіты...
Хочаш ты ведаць? Расказаць баюся,
Як быў я ласкі калісь прагавіты
Боскай на небе, на зямлі — дзяўчыны —
Смяесься, Брацэ?... Ох, пазнай прычыны.

Я быў студэнтам. Рад вырваўся зь вёскі
На сьвет шырокі з журбою пазнаньня.
Змогшы сумлевы, пазнаў агонь боскі,
Што дух мой кінуў ў вечнае змаганьне
З крыўдай нявольнай, з горкаю бядою,
Зь мерзлай аблудай, доляй праклятою.

З мудрасьці ўсенькай «пяць слоў» навучыўся.
Зьмест іх — пагляд мой увесь замыкалі, —
Аб гэтых «словах» пісаць я маніўся
Мудрую Кнігу... Там-бы мы чыталі
Першае слова аб «Ім», аб Спрадвечным,
Ў праўве быту свайго безканечным.

Другое слова «Людзтвом» называю.
Трэцяе «Язьняй»: сам сябе пісаці
Я там манійся... Ах, прыпамінаю
Ход мае думкі: думаў называці
Сябе ды зь — ёю — «чалавекам цэлым»:
Ў Любасьць — Ідэю верыў сэрцам сьмелым.

Слова чацьверта звалася «Народам».
У гэтым слове хацеў я азначыць,
Што дзікім мечам, ці граніцай — зводам
Душы народнай нельга перайначыць
Пятае слова «Вечнасьць» рысавала, —
Над шчасьцем быту людзкога гадала.

Вясною раньней адзьдзел Кнігі першы
З душы пламеннай крывёй быў пісаны:
Кожнае слоўца і усенькі вершы
Начой бязсоннай былі размышляны...
Краска вясною сьніць усьцяж аб сонцы,
Але — й за краскі... плацяцца чырвонцы!

2. ЛЕТА.

Чарку дай, Брацэ... Ня туды я еду...
Розум мой кволы цяпер страпянуўся
Цяжкім ўспамінам. — Агарнуў я веду
Тагды умела, а дух мой прачхнуўся
І воляй дужай здабываў адразу
Правы сусьвету — правы без адказу. —

Розум мой біўся з думкаю адною,
Што сэрца неяк наўзгад дыхтавала:
Ці жыці трэба навек сіратою
Адным на сьвеце, ці каб дапаўняла
Лёс мой жыцьцёвы любая дзяўчына,
Спрадвечнай «язьні» маей палавіна.

Як я ўлюбіўся — сам добра ня знаю!
Толькі ня меў я адгэтуль спакою, —
І днём і ночай над тым размысляю,
Хто яна, гдзе, за каторай гарою...
Раз яе відзеў на адным гуляньні
І цяпер думаў толькі аб спатканьні.

Лёс пашчасьліві́ў, пазнаў яе блізка,
Скора здружыўся і мог згаварыцца.
Слоўца па слоўцу, пагнаў нас вятрыска
І пачалі мы шмат шчыра любіцца, —
І душы нашы адну песьню зналі,
А сэрцы нашы сонцам аддыхалі.

Відзеліс часта, жыці было трудна
Ў доўгай разлуцы. Кончыўшы заняткі
Йшлі мы, гдзе сонца нам сьвяціла цудна,
І гдзе зьбіраліс з ваколіц дзяўчаткі
Краскі зрываці, як калі купаці
Ножкі і грудкі і — песьні пяяці.

Заходы сонцы нас тады дзівілі;
Рыбку дзяўчатам лавіць памагалі,
У цёмнай ночы зоркі мы малілі,
З дрэўцам і траўкай аб шчасьці шапталі;

довых аплатаў і коштаў на рэгістрацыйнае азнаймо ў часопісі, якую супалка, ці ейны статут, дзеля гэтых мэтаў назначаць. Такім вось парадкам праводзіцца легалізацыя с. малачарні.

Як с. малачарню пусьціць у ход.

Пакуль прыйдзе з суду наказ аб тым, што с. малачарня ўжо легалізавана, ейны ўрад можа зрабіць сьледаўкія (наступныя) прыгатовы: наладзіць лядоўню, наняць памешчэньне пад малачарню і знайсьці ды згадзіць малачара.

Драбязныя павучэньні аб тым, як гэта ўсё робіцца можна знайсьці ў адумысловых падручніках*); ніжэй падаю толькі агульныя й самаважныя, якія чэрпаю з тых-жа падручнікаў:

Лядоўня.

1. Танным і усём хапаючым для малых малачарняў спосабам прыгатовы лёду ёсьць збудаваньне на зямлі лядзянога кургана і прыкрыць яго пілаўнёю.

2. Лядзяны курган павінен быць збудаваны ўблізу малачарні і магчыма ў цяньку, але ніколі ў яме, зь якой ня было-б адцёку вады.

3. Лёд трэба пілаваць у роўные, сярэдняй велічыні прастакутнікі і ўкладаць у лядзяным кургане шчыльнэ; шчыліны засыпаць драбінкамі лёду і паліваць у марозныя дні вадою.

4. Лёду добрага ня ждаць, але вазіць першы. Лепш пры наступных маразах лядзяны курган папраўляць абліваючы яго гарачаю вадою, дзяка гэтаму станецца ён адзінаю крыгаю найлепшага лёду.

5. У лядзяны курган трэба улажыць найменей 200 вазоў лёду.

6. Лядзяны курган акрываецца слоем пілаўкі, торпы ці мякіны, таўстым на паўтара локця.

7. Раіцца над лядзяным курганом паставіць якую-колечы павець, дзеля ахованы яго ад дажджу й сонца.

Бяз запасу лёду вясною і ўлетку пушчаць у ход малачарню немагчыма.

Малачар.

Расьляны развой с. малачарні вельмі шмат залежыць і ад малачара, а наўперад ад яго адумысловае, малачарскае веды. Кожны дзень вымогі спажыўцоў масла вялічаюць і крыху блажэйшае масла гублее на рынках і цану і попыт. Прадукцыя масла ў нас узрастае і небаўна прыйдзе часіна, што мусімем лішніцу масла вывазіць заграніцу, а заграніцаю магчыма прадаць за добрую цану толькі масла выбарнае.

Дык урад с. малачарні павінны разумець тыя страты, якія можа прычыніць супалцы малачар няўмека і карысьці, якія дае зацны, сумленны і добра адуканы адумысловец.

Дзеля гэтага за малачара нельга браць чалавека нагоннага й незнанага, бо можа аказацца злодзея, п'яніцаю ці нязмекам. Урад с. малачарні, наймаючы на гэтае месца ўжо гатовага адумыслоўца, павінен вымагаць ад яго пасьведчаньняў аб тым, гдзе ён перш працаваў і гдзе здабыў веду аб малачарстве.

Калі кандыдат за малачара абіраецца з мясцовых сваіх людзей, то трэба каб ён быў чалавек:

1) сумленны, працаўны і зацны.
2) добра пісьменны і такі, каб знаў лічбаведу хаця чатырох простых дзеяньняў. (Жадаўна знаёмства дзесяцічных дробаў.)
3) свабодны ад вайсковай павіннасьці,
4) здаровы,
5) ня зьвязаны гаспадаркаю.

Выбранага кандыдата высылаецца на паўгадовы курс да добра кіраванай малачарні, або на цэлагодні да малачарскае школы. Малачарская школа ёсьць у Ржэшове (Галіцыя).

Як урад с. малачарні знайдзе і згодзіць малачара, тады пад яго кіраўніцтвам можна прыступіць да ўладжаньня памешчэньня пад малачарню. **М. Ш.**

(Далей будзе).

*) „Zakładanie i prowadzenie stowarzyszeń mleczarskich" Z. Chmielewski i H. Smoliński.
„Zarys techniki mleczarskiej" Z. Chmielewski.
„Jak założyć spółdzielnię mleczarską" брашура.

— **Курс на грошы.** У Варшаве афіцыяльны курс 9.XI. лічыўся 9 зал. 02 гр. за даляр. Рублі золатам—4.85, сірабром—3.25.

На чорнай гелдзе ў Вільні 23.VIII. плацілі за даляр 9 зал. 10 гр.

Амілія Плятаранка.

Ужо таму мінае сто год, як жыла паміж намі Амілька Плятаранка. Бойкая была гэта дзяўчына. Зусім справядліва зрабілі, што прылучылі гэтую слаўную дачку Беларусі да грамады „Найслаўнейшых жанок". Амілька Плятаранка была вернаю дачкою нашай Бацькаўшчыны.

Каб гэтая слаўная дзяўчынка жыла ў нашыя дні, то ё аснова гаварыць, што была-б на чале партыі нашых незалежнікаў і павяла-бы за сабою ўсю сялянскую Беларусь да Вызваленьня. Любілі бедныя нашыя дзяды Амільку моцна і верныя ёй былі аж да сьмерці. Калі пачалося паўстаньне проці Маскалёў у 1831 г., то Амілька не пайшла побач із спольшчанай шляхтай, не павяла на перамогу шляхту і не кіравала шляхтаю. Амілька Плятаранка разумела добра, якім страшным непрыяцелем нашага люду ё Маскаль і яна забрала із сваіх бакоў 400 маладых і дужых Беларусаў і пашла із імі на Маскалёў. Польскія гісторыкі затрубілі нашую Дзяўчынку і зусім забралі Яе ад нас. Ня было каму із нас тады заступіцца за слаўную Амільку, а цяпер калі навет і можам памагчы Ёй, то страшэнна мала ё матэр'ялу для моцнай падпоры. Віцаць, што чыясьці рука зьнішчыла „вялюбыя" дакументы польскім гісторыкам, а пакінулі толькі тое, што ня шкодзіла „niepokolanej polskości" вялікай Беларусі. Доўга трэба капацца па кнігах, каб спатыкнуцца з маленечкім лісточкам, які-бы паказаў праўдзівы твар Амількі. Абавязкам сьвятым кожнага Беларуса ё: бараніць нашых слаўных продкаў, якіх нашыя непрыяцелі пазалічавалі з душой, целам і ботамі да польскіх і маскоўскіх грамадаў. Калі гаварыць аб нашай Амільцы, то абавязкава трэба перанесьціся ў той час, калі жыла Яна. Трэба ўзяць у рукі гістарычныя працы проф. Даўнара-Запольскага і ўважна прасачыць той пякельны стан, ў якім жыло беларускае сялянства ў 1815—1865 гадох. Вось, калі мы ўсё гэта зробім і зможам глядзець на Амільку вачыма нашых рабоў-дзядоў, то тагды толькі сьцінем з галоў шапкі, паклонімся ейнай магіле і з глыбокай пашанай прамовім: „Вялікая Беларуска!"

Мяшчанін із Віцебска М. Маркс, які жыў у часы Амількі Плятаранкі, піша аб Ёй у сваім спаміньніку ў першай палове 19-га стагодзьдзя:

„Першая яна—з хіба ня мылюся—з уласьцівым запалам для чулых і шляхотных сэрцаў, аддалася душою беларускаму народу, дасьледдувала яго бяду і спачувала ёй, стараючыся — паводле магчымасьці—палягчыць яе; зьбірала і пяяла ягоныя песьні; багата плаціла за іх даставаньне і прабавала пёра каб іх насьлядаваць. На фортапіяні ўмела найдакладней аддаць вясёласьць і сум народных матываў і навет тэмбр сопрана-жалейкі і баса-дуды.

„Раз маленьнем і цалункаму ўпрасіла маю матку каб танцаваць з ею *лявонуху* (народны беларускі танец, побач лявоніхі і мяцеліцы — Фр. Гр.), а маці мая ні ўчым не магла адказаць самавольнай і мілай Амільцы.

Бацька, я і хлапец-скрыпач сьмяяліся да краёў магчымасьці, углядаючыся, як шпарка круціліся і падскакувалі танцоркі".

— „Ну паненка, ну дзявука! Ды яшчэ і якая дзявуха, залатая дзявуха!" (напісана пабеларуску — Фр. Гр.) — марматаў захоплены скрыпач".

„Але, дарагая Касячка, ці ведаеш, што я навчулася *галасіць*?".

„Галосяць толькі дзеці на магілах сваіх бацькоў, жанкё над сваімі мужыкамі, матке над трупамі дзяцей, або пры адправе сыноў у „некруты" (рэкруты). Сьпеў гэта сумны ў сьлёзы выкліканы болям сэрца, імправізаны адпаведна да акалічнасьці, падобны да выцьця і немагчымы дзеля насьлядоўкі. Для тае аднак, што пакахала народ із цэлага сэрца, нічога ня было немагчымым і харошым галасочкам пачала пяяць: (пяяла пабеларуску—Фр. Гр.)

„Авой, авой, дзяцюк ты мой!
Не на радасьць, не на шчасьце ты
[радзіўся...".

„І ўсе мукі, усе тартуры жыцьця беларускага селяніна былі тут падрабязна вылічаныя, дасканальна азначаныя і глыбока адчутыя.

„Бацька мой слухаў стоячы з рукамі заложанымі пананаполеонаўску, а калі яна скончыла пяяць устрануў галавою і ўздыхнуў.

— „Амільця, Анёлачку! што гэта за песенька такая! аж ў мяне сьлёзы цякуць!"—цалуючы яе казала мая маці.

„Скрыпач рукамі абціраў сьлёзы, а я стаяў як дзераўлены". („Lud". Tom XII, zeszyt I, str. 183).

Дужа шкада, што „Lud" так мала надрукаваў із спаміньніка грам. М. Маркса. Але, яшчэ вялікшая нам крыўда ў тым, што гэты спамінык зусім сьвету друкаваным ня ўвідзеў і дагэтуль можа ўжо дзе „неаглядна прапаў", як „прапалі" ўсе беларускія спробы й песьні нашае Амількі.

Крышку сьмялей можна было-бы пісаць, але што-ж зробіш: матэр'ял спадковы па Амільцы „прапаў".

Трудна. Дзе й калі наша не прападала? Аднака-ж, на падставе вышменена дакументу ўсё-ж такі гэтакія людзі як проф. д-р Baudouin de Cortenay і рэд. Людвік Абрамовіч, я спадзяюся, што прызнаюць нам крыху права на Амільку, бо аб іншых усіх, якія пяюць пад камэртон п. п. Новачынскага і Обста не ўспамінаю.

Прага. *Фр. Грышкевіч.*

Месяц дзівіўся нашаму бадзяньню
І багаславіў шчыраму каханьню.

Аб чым найболей тады гаварылі?
Ўсё з мае Кнігі: «Бог»—«Шчасьце Людзкое»,
«Любоў» і «Вечнасьць» у вадно злучылі,
«Народу» мейсца далі немалое;
Было нам добра жыць ў ціхой улудзе,
А то й запраўды й незгаданым цудзе.

Як першы зоркі свой твар уяўлялі,
Мы йшлі да рэчкі; дзівы аглядалі,
Ракі лавілі, бучы застаўлялі,
Як дзеці сьмешна ў вадзіцы гулялі —
І раскладалі агоньчык маленькі,
Рыбку варылі і пяклі апенькі.

І так мы лета правялі шчасьліва.
Матка прырода была нам апека.
Ніводна думка прыземна тужліва
Ня трула сэрца «нас двух» — *чалавека*:
Любоў спрадвечна «нас двух» заручыла,
Ночка і месяц навек пажаніла.

3. ВОСЕНЬ.

Вецер быў востры, вязлая дарога.
Неба балотны расьцягала хмары.
Пуста наўкола, ні духа жывога.
Поле, гнілы крыж. Ля дарогі чары

Якіясь піша чыйсь сьлед на балоце,
Ні зьвера ні птушкі ня чуваць ў чароце.

Еду дамоўкі, трэ' дакончыць дзела
Не пустамельлем, а жывым парадкам.
Дома работа усенька насьпела:
Парадак ў хаце ёсьць шчасьця задаткам.
Кончыў навуку, гаспадарыць трэба
І сваёй мілай прыхіліці «неба».

Ўсё прыгатую і можна на зімку
Зь ёю прыехаць дзяліці лёс долі.
Дом во ўжо новы, тут з маёй дзяўчынкай
Буду я жыці; хай знае даволі,
Што яе бытам розум мой трывожу:
Шчасьце ўдзяржаці да сьмерці варожу...

Дарогай сгруджан, заснуў як забіты
Сном скамянелым, аж мне цяжка стала.
Была ўжо поўнач... Раптам потам зьліты
Віджу я зьяву: *«яна» уміралa*!..
Над ложам ейным мужчына схіліўся,
У грудзі дзявоцкі як вужак упіўся...

Я разбудзіўся і спалохлым зорам
Ўкруг азірнуўся. Ночка прасьвятлела
І месяц чысты сьвяціў ясакорам,
Што страж дзяржалі ля хаты самлелай
Сном спрацаваным. Як ў люстры дзяўчына
Адбіўся ў лужы ў двары пад калінай...

Жах сэрца сьціснуў мне. Ня сну баюся,
Але якогась прачуцьця дзіўнога:
Штось зь «ёю» будзе... Сон-жа той здаваўся
Дзіўны мне надта і з боку другога, —
Гдзе твар я відзеў гэтага мужчыны,
Што гадам ўпіўся да маей дзяўчыны?!

Ён мне знаёмы, але скуль ня знаю.
Брунэт высокі, два зубы зламаны,
Пахне памадай... ня прыпамінаю...
На дзьве паловы волас расчасаны,
На грудзёх знак якісьціка носе —
Знаёмы мне ён, ці можа здалося?

О восень, восень — сьмерці уяўленьне,
Восень пажоўклай прыроды грабніца,
Восень поэта ў засьвет лятуценьне,
Восень запеваў вятраных тайніца...
Колькі ты сьвежых магіл адчыняеш,
Колькі ты сьлёзаў горкіх разьліваеш!...

Сумам мне сэрца яна уквяліла
Ад тэй во ночы, калі ледзь жывая
Люба здалася... Ах, нейкая сіла
Ёсьць гдзесь над намі, што асьцерагае...
Я мушу ехаць назад неўспадзейна,
Бо затужуся дома безнадзейна.

(Далей будзе).

Падавайце дэклярацыі на беларускія ўрадовыя школы!

Дэклярацыі і ўсе інструкцыі на жаданьне высылае:

a) Беларускі Інстытут Гаспадаркі й Культуры (Wilno, Zawalna 7 m. 8) і

b) Т-ва Беларускай Школы (Wilno, Wileńska 12 m. 6).

Лісты да Рэдакцыі.

Паважаны грамадзяніне Редактару!

У 35 № „Сялянскай Нівы“, дзе пададзена справаздача з сьвятканьня дзесятых угодкаў „Купісу“, гаворыцца, што быццам я ў сваёй прамове казаў, што „ў часе рэвалюцыі беларуская інтэлігенцыя з пачатку ня верыла, што Беларускі Народ здолее зразумець беларускі рух і пойдзе зь ім“.

Аднак мая думка і словы ня былі такія. Я казаў, што на пачатку расейскай рэвалюцыі, калі беларуская інтэлігенцыя пачынала шырэйшы беларускі рух, *наша сялянства ня верыла беларускім дзеячом і інтэлігенцыі* і толькі тады паверыла, калі беларускі жаўнер прылучыўся да беларускага руху і стаў поруч з беларускай інтэлігенцыяй у рады змагальнікаў за адраджэньне Беларусі.

Трэба ведаць, што ў той час (III-VII. 1917 г.) расейскія і польскія чарнасоценцы прабавалі зрываць кожны беларускі зьезд, распускаючы пасярод сялянства розныя слыхі пра беларускі рух. Мала выраблёнае і нясьведамае сялянства часта верыла гэтай брахні нашых ворагаў і адносілася спачатку да беларускага руху з нейкай няверай і падазронасьцю.

А што тычыць працаваўшай тады ў Менску беларускай інтэлігенцыі, то *ўсе мы верылі, што наш народ зразумее нас і пойдзе з намі*. Гэта вера наша вельмі скора зьдзейсьнілася на Ўсебеларускім З'езьдзе (5.XII.1917) з сяньняшнім днём разрастаецца ў вялізны народна-сялянскі рух.

Прыміце гр. Рэдактар словы паважаньня.

Кс. В. Гадлеўскі.

Жодзішкі.

Паважаны Рэдактар!

У сувязі з новай правакацыйнай хлусьнёй Паўлюкевіча ў „Бел. Слове“ № 26, выданага за грошы дэфэнзывы, прашу не адмовіць надрукаваць гэткія радкі:

Запярэчваць тое, што я выпадкова зь кім зь Беларусаў быў на вечары, хіба лічыць патрэбным адзін толькі Паўлюкевіч, але й ён не надрукаваў у дармовым „Бел. Слове“ таго аргумэнтам, як яму ў Баранавічах у клюбе-рэстаўрацыі Янкоўскага за неурэгуляваньне рахунку кельнэр добра наклаў па карку дый яшчэ на вуліцы дадаў. Мамоньку-ж я знаю раней, чым Паўлюкевіч стаў вазывацца Беларусам, дык няма тут мне чаго й высьвятляць. А што да Пясты й ген. Новікава, дык мае адносіны да гэтае партыі ведамы добра з майго папярэдняга адказу на брахню, хлусьлівую правакацыю таго-ж Паўлюкевіча, каторы тады не найшоўся каб што спраставаць; дык тое самае скажу і ў адносінах да ген. Новікава, а каторым я быў знаёмы даўно і шмат знаёмых, каторага ня выселілі, хаця й хацелі, а ў тэй лічбе й аднаго цяперашняга праваслаўнага сэнатара. Праўда, Паўлюкевіч мае права быць не здаволены генэралам, бо меў зь ім вось якую гісторыю. Як ведама, да 1924 году Паўлюкевіч усьцяж і амаль надарэмна шукаў усюды лёгкіх грошаў, дык, разумеецца, перш-на-перш мусіў трапіць да нябожчыка Савінкава, каторы, будучы зьвязаны ўмовай з гр. Чорным (псэўдонім) як з „прадстаўніком“ Беларусаў пры „штабе“ Савінкава,—скіраваў Пкулюкевіча да гэтага Чорнага, каторы й зрабіў з Паўлюкевічам „вечную“ ўмову „на борьбу за единую матушку“, пасьля чаго Паўлюкевіч адшукаў мяне (а тады служыў у Чырвоным Крыжу) і запытаўся, ці добра ён зрабіў,—на што я адказаў, што „господину доктору“ дый яшчэ „галаве“ сіняўскага беларускага хаўрусу не да твары йсьці з умовай да Савінкава праз нейкага там Чорнага, дык Пайлюкевіч не зразумеў жарту і раптам палянеў із скаргай і нездаваленьнем да самога Барыса Савінкава, у каторага ў готэлі спаткаўся якраз з Чорным, нагаварыў Савінкаву шмат блязэнсоўных рэчаў, дык той яго проста выгнаў вон, на што ёсьць сьведкі і тады толькі, выпіўшы разам са мной некалькі шклянак халоднага мазаграпу, п. Паўлюкевіч прыйшоў да розуму і накінуўся на мяне, што гэта я так над ім паднасьмяўся. Аднак ня гледзячы на гэтае і на жарт, зроблены над ім у 1921 г., адзін з варшаўскіх камітэтаў „назначыў“ яго „будучым міністрам „здравоохранения“ ў будучым урадзе Беларусі,—ахвота ў яго да лёгкіх грошаў не прапала, бо праз нейкі час ізноў адшукаў мяне ў Варшаве і папрасіў „Хрыстом радзі“, каб я абавязкава пазнаёміў яго, як „у душы расейца і истинного монархиста“ з ген. Новікавым „на предмет субидирования яго хаўрусу“,—што я ахвотна і зрабіў, але ген. Новікаў, катовы, як працаўнік Чырвонага Крыжу, сам быў голы як ліпа, пагутарыўшы зь ім некалькі мінут пры мне і сьведках у кавярні на Падвальнай вуліцы, потым зьвярнуўся да мяне гэтак: „И пришло же вам, Е. А., в голову знакомить меня с таким дураком...“ Аднак пасьля знайшліся ўсё-ж такі нейкія „палітыкі“, што далі Паўлюкевічу грошы і зрабілі яго надта разумным палітыкам, каторы ім напаскудзіў толькі, што змушаны будуць перавесьці яго на эмэрытуру, каб толькі нічога ад яго ня было чуць.

Ад публікацыі найважнейшага пакуль што ўстрымаюся. Хай ён ізноў спрабуе пачаць, калі нехта яшчэ дасьць яму грошы.

З пашанай

Аўг. Міткевіч.

3.XI.26.

Пратэстую проці несправядлівых закідаў, якія былі зьмешчаны ў газэце „Народная Справа“ № 29 добра ведамай для ўсіх па віленскім грунце сваёй зласьліваясьцяй.

Дзякуючы сваёй працы, здолеў я паставіць кнігарню на адпаведны грунт, аб чым ведае ўсё грамадзянства, бо кнігарня не зьбяднела, толькі збагацела. Перад здачаю мной кнігарні, кнігі й рахункі праверыла Рэвізыйная Камісія, якая знайшла ўсё ў парадку, што сьцьвердзіла сваімі подпісамі. Пры здачы аказалася толькі адных пісьменных прыладаў на 4.500 зал., якіх у кнігарні ня было і на адзін грош, калі здавалі мне яе ў 1920 годзе.

Памешканьня мне ня трэба было захватываць, бо яно праўна належыла да мане; аднак я да яго пратэнсыі ня меў, наняў памешканьне на Востабрамскай вуліцы № 2. Памешканьне Выд. Т-ва пакінула само, каб зьмяніць пункт для гандлю (Завальную вул.) на лепшы і каб незаплаціць мне належных грошаў, пакідаючы за гэта памешканьне, як гэта мне заявіла тая-ж Рэвізыйная Камісія.

Што датыча маей нясумленнасьці, то яе ніхто ня бачыў у працягу 5 год, пабачылі толькі тады калі пракаваліся, што я не грамадзіст. Вось з гэтай пары я згубіў давер і сумленасьць.

Што датыча выключэньня мяне з Т-ва, то няма нічога дзіўнога, бо там хочаць завесьці адзін характар, адзін дух, аднак мушу заявіць, што я сябрам ня быў, хоць зладжу заяву 2 гады таму назад, бо ад часоў выбараў у Сойме ня было сходу. І калі я запытаў аб сваёй заяве п. Луцкевіч ў студні месяцы 1926 г., то атрымаў адказ, што маёй заявы яшчэ не разглядалі. Аб прыняцьці мяне ў сябры ніколі не чуў, а таксама не плаціў ані ўступных, ані сяброўскіх складкаў.

З пашанай

Ст. Станкевіч.

Вільня, 7.XI.1926.

ЗАГАДКІ.

27. Дзяжа мясная, а абруч зялезны.
28. Пад зямлёю сіненькія галубкі.
29. Пятух у зямлі, а косы вонках.
30. Стаіць век свой над вадой і ківае барадой.

За кожнаю адгаданаю за тыдзень загадку, Рэдакцыя дае за дзьве трэці цаны Беларускі Народны Календар на 1927 год. Календар ужо выйшаў з друку; у № 38 „Сял. Нівы“ будзе надрукавана колькі хто загадкаў адгадаў і значыцца, колькі мае права дастаць календароў за паўцаны або за дзьве трэці цаны.

Адгадкі загадак з № 36: 22) дуга, 23) вочы, 24) ложак, дзьверы й вокны, 25) язык, 26) яйцо.

Ува ўсіх справах датычачых арганізацыі

Беларускага Сялянскага Саюзу

і запісі ў сябры просім зьвяртацца па адрасу:

m. Wilno, ul. Połocka 4 m. 7.

Беларускі Сялянскі Саюз.

АБВЕСТКА.

Агульны сход Белар. Варшаўскага Камітэту.

У суботу 13 г. м. а 6½ гадз. веч. адбудзецца агульны сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Варшаве, у кватэры Камітэту (Мокатоўская 12—4).

Парадак дня:

1) Справаздача за мінулы час.
2) Разгляд і прыняцьце рэгуляміну.
3) Вольныя прапазыцыі.
4) Выбары Ураду і Рэвізыйнай Камісыі Камітэту.

Урад Камітэту.

Ніколі ня зьніштажай сваей роднай газэты. Прачытаўшы дай яе суседу.

Рэдактар і выдавец Ст. Вольскі.

Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны.—Вільня, Людвісарская 1.